

Bedřich Machulka

V AFRICE

na stezkách zvěře

Vzpomínky afrického cestovatele a lovce

Literárně zpracoval A.L. Kaiser

ORBIS • PRAHA • 1958

O darech B. Machulky Národnímu museu a Náprstkovu museu všeobecného národopisu v Praze sestavil zprávu doc. dr. Otakar Štěpánek, univ. prof. dr. Jan Obenberger a dr. Václav Šolc. Velkou většinu obrázků dodal autor. Doplnky k nim byly vzaty z autorova odkazu museu všeobecného národopisu. Sedm snímků bylo převzato z publikací: Wir Tiere (L. Kreutzbergová), Tiere kommen und gehen (R. Riedtmann), Tiere im Zoo (T. Kettnerus-Meyer) a z knihy Faune du Congo Belge et du Ruanda Urundi I. Pět fotografií pochází z filmu manželů Johnsonových Babina a jedna z pozůstalosti dr. Jiřího Bauma. Mapu cest B. Machulky zpracoval dr. V. Šolc.

*A*utor této knihy prožil většinu svého života v Africe jako zkušený lovec a sběratel přírodnin. Byl pořadatelem a vůdcem četných velkých loveckých výprav za velkou africkou zvěří. Jeho pověst pronikla i za hranice černého světadílu a jeho jméno mělo dobrý zvuk mezi vynikajícími lovci, zoology i jinými znalci africké fauny. V Súdánu, Ugandě a ve východní Africe zcela zdomácněl a podrobně znal zvěrnaté oblasti v pustinném africkém vnitrozemí, takže své lovecké výpravy vždy bezpečně dovedl k určenému cíli. Jeho poměr k africké zvěři byl hluboce lidský. Nenáležel mezi plenivé lovce, kteří zabíjeli zvěř z pouhé lovecké vášně. Jako vůdce a velitel četných safari vždy přísně dbal zákonných ustanovení na ochranu zvěře, nikdy nepřekročil počet úlovků povolovaných správou jednotlivých kolonií zvláštními licencemi a svědomitě se staral, aby zvěř byla lovena způsobem pokud možno bezpečným a aby byla odstřelována rychle. Dbal též zejména o to, aby postřelená zvěř neunikla do pustin a zdlouhavě tam nehynula jako bezmocná kořist šelem, což se v Africe zhusta stávalo při řemeslných nebo sportovních lovech s moderními dalekonosnými zbraněmi. Zažil mnoho dobrodružství a vzrušujících příhod. Jeho poměr k domorodcům, s nimiž na všech výpravách úzce spolupracoval, byl velmi přátelský. Miloval Afriku a především její zvěř.

Bedřich Machulka se též velmi zasloužil o rozhojnění zoologických a ethnografických sbírek našich museí. Po celý svůj život pamatoval na vědu své vlasti. Své lovecké zážitky však nezamýšlel napsat, a učinil tak teprve na konci svého života na naléhání svých přátel. Tak vznikla tato kniha, již ovšem redakce dala, podle autorova přání, náležitou literární formu. Stalo se tak velmi opatrně a se stálou pozorností k autorově dikci. Spis tedy obsahuje jak úhrn autorových vzpomínek, tak i nezkreslené jeho názory na život zvěře a částečně i na život člověka v africké divočině, jak vyplynuly z jeho zkušeností. Jsou to ovšem názory a zkušenosti praktického lovce, nikoli zoologa, a lze je někde v detailech doplnit nebo opravit na základě nových poznatků. Redakce, respektujíc rukopisný materiál, je ponechala beze změny právě tak jako sled autorova vyprávění.

Bedřich Machulka patřil k předním znalcům a lovcům africké zvěře jako jediný Čech, který v tomto oboru proslul tak, že mu bylo svěřováno vedení i velkých, jaksi oficiálních loveckých výprav. Byl člověkem skromným, který nikdy nezamýšlel využít svých velikých zkušeností literárně. Proto kniha, kterou přece jen na sklonku svého života napsal, jejíhož vydání se však bohužel nedočkal, zůstává takřka jediným písemným svědectvím o činnosti muže patřícího k našim vynikajícím cestovatelům a zejména k dobrým znalcům života a přírody exotických zemí.

REDAKCE

Naše „preparační dílna“ byla umístěna dále od tábora po větru, právě tak jako velbloudi. To byly věci nelibě páchnoucí.

Tábor byl zařízen velice pohodlně. Měl jako obvykle dvě kuchyně, evropskou a domorodou. My Evropané jsme denně po horké koupeli večereli u čistě prostřeného stolu se žlutými paličkovitými květy akácií nebo s velikými hvězdovitými květy gardenií, šířícími těžkou nádhernou vůni. Byly to krásné večery v širé africké divočině při konvici dobrého čaje a dobrém kuřivu v ruchu tábora a při zvucích večerní africké pustiny. Nejrušnější bylo v „evropské“ kuchyni, kde vládl můj dlouholetý šéf kuchyně Mohamed el-Amín se svým synem Hádálím jako pomocníkem, a pak u nedaleké domorodé kuchyně. Byla to taková klubovní místnost pod korunami sykomor. Bylo tam vždy plno řečí, vtipů a smíchu – vlastně řehotu. Hádky byly zcela vyloučeny. O to jsem se přísně staral spolu s předákem domorodců zaměstnaných ve výpravě.

Pozdě večer ruch pomalu ustával, každý z domorodců si upravoval lůžko, pokrývky na pěkně urovnané, suché, silné trávě, měkké a pružné; ohně se nížily, tábor ztichl, usínal, spal. Tu a tam se s okolních stromů ozval skřek ptáka, ponejvíce sovy, s druhého břehu výkřik perličky, naříkavé volání prvního parku hyen a v dálce obvyklý koncert dvou až tří lvů. My Evropané jsme si dávali stavět polní postele na volné prostranství před stany. Bylo zde bezpečno. Lvi lovili svou kořist čtyřnohou, levharti – jinak četní – také nebyli žádostivi lidského masa a hyeny jsou zde příliš bázlivé. A hadi jsou tu opatrní a člověku se vyhýbají. Chtěl-li jsem si zajistit nějakého hada pro sběry, dalo to lidem dosti námahy, než některého ulovili, a ten pak zpravidla ani nebyl k potřebě. Spal jsem v sousedství našich koní a oslů. Byli nedaleko stanů uvázáni kratším provazem vždy za přední nohu nad kopytem k silnému lanu, nataženému na zemi a připevněnému oběma konci buď na stromy nebo na silné kolíky. Tento způsob uvázání se osvědčil na všech výpravách. Zvíře mělo volný pohyb a nemohlo se poranit při zapletení.

Jednou jsem se v tomto táboře probudil chladem. Měsíc právě zapadl. Bylo šero. Zdálo se mi, že se na druhém břehu něco děje. Usnul jsem však opět, abych se nato probudil zvláštním ruchem kolem sebe. V prvním okamžiku jsem viděl, jak se nějaká vysoká těla pohybují až skoro u mé postele. Opodál pak byl nějaký chumel. Dlouho jsem nebyl na pochybách, co se tu děje. U mne a mezi osly a koňmi byly žirafy. Jedna z nich se zamotala do lana nataženého na zemi a vytrhla pak jeden z kolíků, ke kterému bylo lano připevněno. Zvířata uvázaná k tomuto lanu se lekla a shrnula se do jednoho klubka. Koně i osli byli ovšem se žirafami obeznámeni z mého dvora v Chartúmu a zůstali poměrně klidní. Jinak domorodí koně mají před těmito zvířaty panický strach právě tak jako před velbloudem, přijdou-li s ním po prvé do styku. A trvá to dlouho, než si zvyknou. Třesou se na celém těle, potí se, a mohou-li, utečou jako šílení. Největší strach mívají koně a mezci dovedení právě z habešské vysočiny, kde se žirafy a velbloudi nevyskytují. Nakonec celá ta epizoda dopadla dobře. Domorodec, který spal na druhém konci lana, zakročil včas, druží přiskočili na pomoc, rozmotali to klubko a zarazili znovu kolík do země.

Sloní kel na hrubo vysekáný

Hlava uloveného nosorožce (t. zv. černého) z oblasti východně od Horního Nilu

Nosorožec před útokem

Úlovek nosorožce černého

*Všekaziště podobně
skupině hřibů
(oblast na vodním
předělu mezi Nilem
a Kongem)*

V AFRICE NA STEZKÁCH ZVĚŘE

Bedřich Machulka

Grafická úprava, obálka, předśádky a vazba
Valdemar Ungermann. Vydalo nakladatelství
Orbis jako svou 1750. publikaci. Edice Poznání
světa. Odpověď.redaktorka Jaroslava Pořvicová.

Z nové sazby písmem Baskerville, 96 stran černobílých a
9 barevných stran příloh s 1 mapou vytiskly tiskařské
závody Orbis n. p., závod 01, Praha 12, Slezská 13.

Formát papíru 70×100, AA 35,20, VA 35,76

D-582 726

Náklad 10.000 výtisků. Thematická skupina 13/9.

II. vydání

Cena váz. výtisku 40,— Kčs

56/VIII-9i

NOSOROŽEC, ANTILOPY A ZÁHADNÁ ZVĚŘ AFRICKÁ

Rozšíření některých druhů africké zvěře je záhadou dosud nerozřešenou. Tak na př. v jižní Africe žilo až do poměrně nedávných dob nesmírné množství gazel několika druhů, především typický springbock. Dnes je tam ovšem jejich počet nesmírně ztenčen. Na levém severním břehu Zambezi a odtud v širokém pruhu až do končin mezi jižním cípem jezera Tanganjiky a severním cípem jezera Njasa nežila a nežije ani jedna z těchto gazel, ačkoliv tu má stejné životní podmínky jako v krajinách na jih od Zambezi. Ale dále k severu jsou tyto gazely zase rozšířeny po celé ostatní části stepnaté Afriky od Tanganjiky až k břehům Středozemního moře. A totéž zjišťujeme u žirafy jen s tím rozdílem, že nejsevernější hranicí jejího výskytu je jižní pomezí Sahary. Řeka Zambezi nemůže být jako nepřekročitelná voda těmto zvířatům překážkou, neboť žirafa i gazely žijí na př. na severu po obou stranách Nilu, který je daleko mohutnější než Zambezi, a žijí i po obou stranách hornonilských nedozírných bažin. Zebra je rozšířena bez ohledu na velké nebo malé řeky nepřetržitě ve stepním pásu od Kapska až do krajin východně od Horního Nilu. Ale na západ od Nilu se vůbec nevyskytuje. Proč neproniká do krajin, kde má tytéž životní podmínky jako v krajinách, kde se prohání v tisícíhlavých stádech?

Antilopy oryx žijí nyní jen v bezvodé stepi Kalahari, a pak nikde jinde až zase ve východní Africe, a zde jsou opět odděleny ohromným územím od oryxe, který žije jen na jižní hranici Sahary, ale zato v oblasti od Nilu až skoro po Atlantik. A na východě vidíme opět obrovský skok v rozšíření oryxů, totiž – do jižní Arabie. Veleopi – gorila a šimpanz – jsou zvířata pralesní. Gorila žije v západní části velkého dešťového pralesa rovníkové Afriky. Tato pralesní oblast pokračuje na východ, vyplňuje oblouk řeky Konga a končí několika pralesními enklávami v končinách velkých středoafriických jezer. Ráz pralesního rostlinstva i zvířeny se tu nemění, a přece gorila je omezena jenom na onu část kolem Guinejského zálivu. Na východ odtud mizí, a nalézáme ji teprve za východní hranicí pralesa ve vysočině u jezer Albertova a Kívú, kdežto šimpanz je rozšířen po celém tom pralesním celku od Atlantiku až na východ do pralesních enkláv. Životní podmínky jsou v celém pralesním pásu pro oba druhy veleopů stejné, a přece jsou obě gorily, západoafriická a horská, od sebe odděleny velikým územím.

Největší a nejdelší skoky ve svém rozšíření má však nosorožec, a to především

t. zv. nosorožec bílý. V dobách, kdy byla jižní Afrika eldorádem znamenité zvěře, žil tam ve společnosti svého příbuzného, t. zv. nosorožce černého, a to ve velkém množství v krajinách mezi řekami Oranje a Zambezi. V prvních dvou třetinách minulého století byl tam ze ziskuchtivosti vyhuben až asi na tři tucty v zemi Zulů, které se tam udržely na poměrně malém prostoru pod ochranou zákona až do našich dob. I ty jsou však odsouzeny k vyhynutí degenerací. Z celého ohromného množství nosorožců tohoto druhu se zachovalo jenom několik lebek v museích. Proto byl tento druh pokládán za skoro již vymřelý.

Roku 1898 opanovali Britové egyptský Súdán a zabezpečili spojení s rovníkovou Afrikou, a dva roky nato dorazil od jihu do Ládó, tehdejší državy Svobodného státu Konžského, major Gibbons. Musil tam dlouho čekat na parník k další cestě na sever, a zatím lovil zvěř na západ od Nilu, kde narazil na nosorožce, kteří mu byli hned nápadni odlišností od nosorožců, s kterými se doposud setkával. Když dosáhl úlovku, tu zjistil, k pozdějšímu velkému překvapení přírodopisců, že ulovil nosorožce bílého, o kterém nikdo netušil, že tu žije. Bylo to podivné, neboť v těchto krajích byli již dříve dlouho činní badatelé proslulých jmen, jako na př. Shweinfurth, Junker, Emin paša a mnozí jiní. Nebyli to ovšem lovci. Jejich působení se omezovalo na tehdejší vládní nebo obchodní zeríby a na cesty z jedné do druhé s početnými průvody. Osamělé putování po stezkách zvěře v pustině nebylo v jejich programu. Není tedy divu, že u žádného z nich nenajdeme zmínku o bílém nosorožci – obru mezi pozemními ssavci – v těchto končinách.

Časem jsme se o tomto nosorožci dověděli více. Hranicí jeho rozšíření na východě je Horní Nil od jezera Albertova až k velkým bažinám na severu, které v úvodí Bahr el-Ghazálu tvoří jeho severní hranici. Na jihu je to dnes asi úvodí řek Dungu a Kibáli v severovýchodním cípu Belgického Konga. Na západě se hranice jeho výskytu tratí někde ve francouzské rovníkové Africe. Nevíme o ní nic. Podle všeho je tento nosorožec toulavý patron a mění často krajinu. Kde ho můžeme letos dobře vystopovat, příštího roku bychom se o to třeba marně pokoušeli. Jeho zeměpisné rozšíření je zajímavou hádankou. V jižní Africe žil až po řeku Zambezi. Na sever od této řeky nežil, a vyskytoval se zase až západně od Horního Nilu, kde byl v určitých oblastech četný. Mezi severním a jižním nosorožcem tohoto druhu není vůbec žádný rozdíl. Proč jen je rozdělen tak ohromným kusem afrického území? Severní oblast jeho rozšíření je na východě ohraničena Nilem. Na východním nilském břehu, kde má stejné životní podmínky jako na břehu západním, vůbec nežije. Zato tam žije jeho příbuzný, nosorožec černý, který ovšem zase nikde nepřekračuje Nil. Ten žije souvisle v celé oblasti od jižní Afriky až k habešské vysočině. Na západ od Nilu na nesmírném území stepnaté Afriky není ani jediného nosorožce tohoto druhu, a nacházíme ho zase až teprve ve středním Súdánu v úvodí jezera Čadu a řeky Benue, velkého přítoku Nigeru. Na západ od Nigeru není opět ani jeden. V jižní Africe žily oba druhy vedle sebe, na severu bychom však marně pátrali po černém nosorožci v krajinách nosorožce bílého a naopak. Je to jistě zvláštní.

Černý nosorožec byl ve všech krajinách, které byly pro něho vhodné, velice četný, a je četný doposud všude tam, kde nebyl vyhuben, jako tomu bylo v jižní Africe, nebo kde nemusil ustoupit bílé kolonizaci, anebo kde není nesmyslně a bez ochrany loven, jako na př. v středním francouzském Súdánu. Dnes je snad nejčetnější v severní části kolonie Kenya a protektorátu Ugandy, kde je na některých místech denním, mnohdy dost obtížným zjevem. Sám jsem jich jednou za dopolední jízdy autem v krajině mezi řekou Uaso Njiro a jezerem Rudolfovým napočítal kolem dvaceti. Byla to ovšem náhoda, ale náhoda výmluvná. V týchž a přilehlých končinách na př. zastřelil hr. Teleki na výpravě v letech 1887–1888, na které objevil jezero Rudolfovo a Štěpánčino, devadesát devět černých nosorožců.

Pozorovateli průměrně obeznámenému s africkou pustinou a s tím, co v ní žije, musí být nápadný rozdíl mezi nosorožcem černým a bílým. Ale ne snad podle barvy. Bílý totiž vlastně není bílý, a černý není černý. Oba mají základní barvu kůže šedou, asi jako slon. Na pohled se jejich barva řídí podle kraje, v němž se zdržují, podle barvy prachu a bahna, ve kterém se válejí, a podle toho, je-li bahno na nich již uschlé nebo ještě vlhké. Každý z nich může mít proto nádech červený, tmavý nebo šedivý. Pojmenování se jim dostalo v jižní Africe – a to nedopatřením. Jméno nosorožec bílý vzniklo z anglického „white“ – bílý, ale také světlý. Tento nosorožec má kůži daleko hladší než nosorožec černý. Když je zbavena bahna a vysušena, leskne se na slunci asi jako kůže starého buvola, a na dálku se zdá být světlá, kdežto nosorožec černý má kůži plnou rýh, jakoby rozpraskanou, která i na slunci má tmavou barvu. Soudí se také, že anglické pojmenování „bílého“ nosorožce „white“ vzniklo korupcí holandsko-jihoafrického slova „whidg“, t. j. velký. Bílý nosorožec je totiž větší než nosorožec černý.

Oba tyto nosorožce se navzájem liší i jinak. Tak na př. bílý má na lopatkách velký hrb, který se hodně zvětší, zdvihne-li zvíře hlavu. Ta je držena stále při zemi, a jen v okamžiku rozčilení je ve vodorovné poloze. Při pozorování těchto kolosů jsem měl vždy dojem, jako by zvíře něco na zemi hledalo a očichávalo. Černý nosorožec naproti tomu drží hlavu vždy v jedné čáře se hřbetem. A dále – hlava bílého nosorožce je mnohem delší než černého, a je hranatá. Nápadný je též jeho široký, obdélníkový horní pysk. Ten ukazuje na zvíře spásající trávu. Tou se výhradně živí, na rozdíl od nosorožce černého, požírače listí a větviček keřů, jehož pysky jsou tomuto způsobu obživy přizpůsobeny. Všichni požírači listí a větviček mají velký, úzký, převislý pysk a dlouhý jazyk. Shrnují jimi potravu na keři nebo na stromě a uškubávají. Tak to činí na př. žirafa, velbloud, z antilop pak kudu a jiné. Podobně i nosorožec černý má úzký hoření pysk ukončený převislým malým trojúhelníkovým chobotkem. Tvar horních pysků je pro oba druhy nosorožců charakteristický, a byl by snad pro ně výstižnější název širokopyský a úzkopyský. Uši mají také rozdílné. Černý má uši holé a vždy vztyčené, bílý má uši chlupaté a nese je jen volně. Kůže bílého nosorožce nemá záhyby a vrásky na hrudi a ve slabínách, jako je tomu u černého. Rohy bílého nosorožce mají obdélníkovou základnu, jsou většinou se

stran smáčkuty a někdy, hlavně u samic, jsou ohnuty dopředu místo dozadu a jsou poměrně delší, než rohy nosorožce černého, dosahující délky až i půl druhého metru – což je dnes ovšem již vzácné. Černý nosorožec má rohy od základny kulaté, a nikdy je nemá dopředu ohnuté. Stopa obou druhů je stejná, trus je však rozdílný. Trus bílého nosorožce se podobá trusu koňskému, kdežto trus nosorožce černého je podoben slonímu. Je pln dřevnatých vláken z nešťrávených větviček. Oba kladou trus před nějakým křovím a pak ho zadními nohama rozházejí na keř. Rovněž oba s oblibou močí na kameny nebo na kmeny stromů a dlouho k tomu užívají jednoho místa. Taková jejich zátiší se z dálky zdají být jakoby obilena vápnem. I povahově jsou oba tito nosorožci rozdílní. Černý se snadno podráždí podezřelým hlukem nebo pachem, zvláště v místech, kde je často rušen a pronásledován lidmi. Má podle všeho slabý zrak, nerozeznává dobře předměty ani na malou vzdálenost, a proto se pro své bezpečí snaží ihned odstranit příčinu vyrušení útokem. Jednou jsme stáli, bylo nás pět Evropanů a jeden domorodec, několik kroků před nosorožcem černým, který k nám byl obrácen hlavou a hodně dlouho nás pozoroval. Stáli jsme klidně, bez pohybu. Nosorožec přešlapoval, avšak patrně stále nemohl rozeznat, oč jde, až ho konečně asi ta hádanka omrzela, pískl nosem, ohnul oháňku na hřbet a zmizel. Tato jeho podrážděnost k nevyprovokovaným útokům je mu často osudná. Pro tuto vlastnost musí ustupovat bílé kolonisaci. Na západním úpatí hory Kenya ve východní Africe jsou ranče, dobytkářské farmy bílých kolonistů. Krajina tu od pradávna byla a dosud je bohata na nosorožce černé. To jsou tedy dvě věci, které není možno uvést v soulad. Proto se zde musí čas od času krajina úředně „čistit“ od nosorožců. S hory stéká mnoho potoků a říček s čistou studenou vodou, a do těch byly nasazeny oba druhy našich pstruhů pro sportovní rybaření. Rybáři tu sedávají na březích zabrání do chytání pstruhů, a bývají náhle překvapeni nosorožci. Ti se rádi zrána nebo k večeru, kdy se obvykle rybaří, potloukají v křovinách podél břehů. Proto jsou zde všude velké tabulky s výstrahou: Pozor na nosorožce...

Bílý nosorožec není tak nedůvěřivý a neútočí, když není úmyslně vydrážděn. Je to celkem klidný a rozvážný patron, ne tak splašený, jako jeho černý příbuzný. Proto je dobře možno zblízka ho pozorovat a stopovat – ovšem i zde s náležitou opatrností. Bílý nosorožec je mohutné zvíře, po slonu největší suchozemský ssavec. Dospělý samec bývá v kohoutku zpravidla dva metry vysoký. Černý nosorožec je menší. Velký samec bývá vysoký kolem půl druhého metru.

Bílý nosorožec mnoho utrpěl v tehdejší Enklávě na Nilu, dokud patřila Svoobodnému státu Konžskému. V prvních letech našeho století tu bylo dostaveníčko sloních pytláků, a ti ho rovněž lovili. Důkladně zde prořidl, než byla Enkláva připojena zčásti k Súdánu a zčásti k Ugandě, kdy byl teprve vzat v ochranu zákona a jeho lov zakázán. Přednosta úřadu na ochranu zvířet v Ugandě, kapitán Pitman se svým malým evropským štábem, zjistil průzkumem v letech 1925–1928 početní stav bílého nosorožce na svém území. Byl to stav proměnlivý podle toho, jak mnoho v každém roce nosorožec překračoval politické hranice sousedních držav. Průměrný počet byl kolem 150. Je to

velice málo proti dobám ještě nedávným. Při tomto censu bylo poznáno mnoho podrobností z jeho života. V Ugandě je přísně chráněn, je zakázáno vyrušovat ho mimo cesty, ba i fotografování je zakázáno. Početní stav tohoto nosorožce se tam nyní lepší, ale u takového kolosa, který se rozmnožuje velice zvolna, pokračuje všechno jen nepatrnými časovými krůčky. V severovýchodním cípu Belgického Konga je chráněn ve velké rezervaci zvěře v trojúhelníku mezi súdánskou hranicí a řekou Dungu, na níž je státní sloní farma v Gangale. Právě tak je chráněn na súdánském území. Jak je tomu na francouzském území, těžko říci.

O nosorožcích nemohu mnoho povědět z vlastních loveckých zkušeností. Na mých výpravách jsme je lovili jenom v malém množství. K odstřelu je povolen na licenci ve východní Africe jenom jeden kus za zvláštní doplatek. V Súdánu je nosorožec úplně chráněn. Mezi účastníky výprav nebyl skoro žádný zájem o nosorožčí trofeje. Pozoroval jsem tuto zvěř však i bez lovu, a vždy se zájmem, černé nosorožce i bílé. Bílé hlavně v druhém roce svého súdánského pobytu v tehdejší Enklávě, v těch pohnutých dobách sloních pytláků. Bylo jich tam tenkrát ještě mnoho. Později jsem je pozoroval v tehdejší provincii Bahr el-Ghazál v Súdánu, kde, zvláště v zázemí stanice Ghaba Šambé, nebyli právě řídkým zjevem, a kde jsme také ulovili dva kusy těsně předtím, než byli vzati pod ochranu zákona.

Bílý nosorožec, obr mezi zvířaty, je vděčným objektem k pozorování. Je klidný a rozvážný. Snadno se k němu můžete přiblížit, pozorovat ho a chodit za ním, jako byste ho před sebou hnali. V jižní Africe, jak jsem se již zmínil, byl vyhuben až na malé stádo v zemi Zulů. Dnes žasneme nad tím, v jak velkém množství tam žil a v jak krátkém čase byl vyhuben. První zprávu o něm podal dr. W. B. Burchell roku 1812 z krajiny u Kurumanu. Sir Andrew Smith na své cestě severním Transvaalskem roku 1836 jich na denních pochodech vídal sto až sto padesát. Ale v sedmdesátých letech byl již v oblasti na jih od Zambezi bílý nosorožec vzácný. Přál bych mu, aby se mohl opět rozmnožit pod nynější ochranou zákona v krajinách západně od Horního Nilu a aby se tam udržel ještě dlouhou a dlouhou dobu. V těch nezdravých končinách věru nemusí ustupovat před bílou kolonizací. V krajinách pod britskou kontrolou je chráněn i před domorodým lovcem, sváděným k lovu vysokou cenou nosorožčích rohů. Na překročení zákona jsou stanoveny těžké tresty.

Neštěstím nosorožců jsou jejich rohy. Jen pro ty se loví. Celá východní Asie jim přisuzuje kouzelnou moc. Rozemílají se na prášek a z toho se připravují údajně účinné léky. Nádobu vysoustruhovaná z jejich rohů prý perlením ukazuje jedovatost tekutiny do ní nalité. Tato pověra stačí, aby rohy nosorožců byly vysoce ceněny a dobře placeny, a aby jejich nositelé byli pro zisk bezohledně hubeni.

Vědecky se černý nosorožec nazývá *Rhinoceros bicornis*, bílý jihoafrický *Rhinoceros simus*, bílý severní *Rhinoceros simus cottoni*.

*

LOVECKÉ VÝPRAVY B. MACHULKY V AFRICE

